

Fjallavatn — elorka í Vágum:

SEV hevur start seg blint uppá okkara vøtn

Vit eiga og mugu góðtaka vatnorkuútbýgging, tí henda orka er eisini náttúruvirði, men vit kunnu ikki góðtaka ein stat í statinum, sum søplar triðing til helvt av hesum virðum burtur og til tess nýtir hálvuaðru til tvær ferðir tann pening, sum sama orka kundi fingist fyri, segði Atli Dam m.a. á fólka fundi í Vágum í juni.

Vit prenta røðuna, sum Atli Dam, løgmaður, helt á fólka fundi í Vágum 23. juni í ár.

Givna evnið: «Fjallavatn — elorka í Vágum» leiðir til umrøðu av elorku úr vatni okkara tvs. útbýgging av sokallaðum varandi orkukeldum.

Fremsti møguleiki til útbýgging av varandi orku í Føroyum er útbýgging av vatnorkuni. Hinir møguleikarnir við vindi og aldu eru ov stutt ávegis komnir. Náttúruáriníð av vatnorkuútbýgging og vindorku kann verða rættiliga stórt og er tí ikki lögð, at tjak tekur seg upp um hetta.

Hópur av fólki kennir tað svárt at siggja náttúruvøkurlendi lögð undir vatn ella vakrar áir úturkaðar, serliga tá iskoytið frá vatnorkuni til samlaðu orkunýtsluni er so lítið.

Hesi eru tilreiðar at finna seg í teirri meiri globalt fevnandi dálking, sum stendst av nýtslu av termiskari orku við koli, olju ella kjarnusyndring og sum í fyrsta lagi leggur stór skógarøki í oyði og í øðrum lagi fremur slíkar veðurlagsbroytingar, at ivasamt er, hvussu leingi livandi verður á jørðini.

Hetta dapra alternativð ger, at vit hava skylðu til at útbýggja ta varandi orku við kunna og hava ráð til, eisini um vit kunnu

siga, at tað vit kunnu leggja afturat er eitt pú í allari verðini.

Eg eri tí millum teirra, sum taka undir við eini skilagóðari vatnorkuútbýgging, sum mest náttúruvernd og ger seg byttan, tá hugsað verður um at seta iløgukostnaðin av projektum sínum inn í ta størri eindina, sum er

At finna hitt optimala — sum maðurin segði — her, er sjálvsagt mikið tjakevni, og til tess at fáa semju í hesum tjaki krevst drúgv og nærlagt kanningararbeiði, projekt-eran og útroknan.

Tíverri tykist tað so, at tann stovnur, sum hevur fingið í hendi at útvega føroyingum elorku, er fullkomiliga deyvur, tá talan er um at leita frægastu loysnirnar fram, heilt blindur, tá talan er um náttúruvernd og ger seg byttan, tá hugsað verður um at seta iløgukostnaðin av projektum sínum í ta størri eindina, sum er beriorkan hjá samlaða føroyska samfelagsbúskapinum.

Hetta er ein syrgilig søga!

Ein statur roynir at reisa seg í statinum, men hesin eigur ikki ta kompetansu ella tað skynsemi, sum kann útvega okkum

hóskandi og biligastu loysnina. Tað tykist mær, at SEV hevur start seg blint upp á okkara vøkr vøtn, sum hava ríkað lívið hjá okkum føroyingum og sum eru so týðandi partur av okkara náttúru-

Vit eiga og mugu góðtaka vatnorkuútbýgging, tí henda orka er eisini náttúruvirði, men vit kunnu ikki góðtaka ein stat í statinum, sum søplar triðing til helvt av hesum virðum burtur og til

„Tíverri tykist tað so, at tann stovnur, sum hevur fingið í hendi at útvega føroyingum elorku, er fullkomiliga deyvur, tá talan er um at leita frægastu loysnirnar fram, heilt blindur, tá talan er um náttúruvernd og ger seg byttan, tá hugsað verður um at seta iløgukostnaðin av projektum sínum inn í ta størri eindina, sum er beriorkan hjá samlaða føroyska búskapinum.“

Atli Dam á fólka fundi í Vágum í juni 1986

rikidømi við tí ríka, sermerka lívi, tey eru upphav til.

Eisini tá tað snýr seg um so lágtliggjandi vøtn sum Eiðisvatn og Fjallavatn, har meira enn triðingurin av orkuni er tikið burtur úr, tí vatnið misti hana í fallinum av tindum og liðum og niður í 100-110 metra hædd, har SEV leggur goymslurnar.

Lat meg endurtaka:

tess nýtir hálvuaðru til tvær ferðir tann pening sum sama orka kundi fingist fyri.

Nú er evnið her orkan í Fjallavatni, og kann tað tykjast óviðkomandi at vísa til tað, sum hendir í Norðureysturoy, men júst gongdin har ger, at neyðugt er at brynja seg, aðrenn Fjallavatn stendur fyri tøri, hóast eg meti, at SEV hevur lorkað so, at

Atli Dam: — Eg eri millum teirra, sum taki undir við eini skilagóðari vatnorkuútbýgging, sum mest skynsamiliga varðveitir náttúruvirði og samstundis gevur mest møguliga orku fyri eina ávísu iløgu.

teir ikki orka undir útbýgging her tey fyrstu nógvu árin.

Nú er tað so, at alisfrøðiligar ella fysisku lógirnar geva okkum tann einastandandi møguleika at leggja tær útbýggingar, sum neyðugar eru, so høgt á haga, at munandi smærri regnøki geva størri orku, enn hon fáast kann við at byggja lágt.

Henda møguleika mugu vit nýta, men siga SEV og ráðgevar tess enn nei, og koma teir tí at renna hesa útbýgging fasta, tí heldur hon fram, so vil okkara litla land bløða burtur og tað til fánýtis.

Orkunýtslan pr. í búgva í Føroyum er stór, men nógv minni enn í grannalondum okkara, og sært tú fyri tær framhaldandi vøkstur í hesum landi, so munar henda útbýgging í neðra so lítið, at hon valla nektar vøxturin í orkunýtslu, alt meðan hon nýtir meira enn alt avlopið í samfelagsorku, sum útbýggingin skuldi tryggjað, so her er galið.

Vit vita, at orkan, sum vatnið goymir, veksur við hæddini, tí orka er einfalt vatnmongd faldað við fallhædd — so hetta veksur sokallað liniert — samstundis vita vit, at avfallsmongdin eisini veksur við hæddini soleiðis at hvør km² í erva goymir ella fær úr loftinum munandi meira vatn enn hvør km² í neðra.

Verður vatngoymslan lögð ov niðarlaga, so verður fallhæddin litil og ongin, og hóast vatnmongdin er størst her, verður litil og ongin orka burturúr. Hinvegin, um

goymslan er lögð heilt í erva, nær ovastu fjallaroðini, so er tann viddin, sum savnar vatnið, sera litil og tí vatnmongdin litil eisini, úrslitið verður tá, at hóast fallhæddin er so stór, sum hon kann verða, so verður orkan litil og ongin vegna ov litla vatnnøgd.

Tað er tí greitt, at um vatngoymslan verður lögð onkustaðni millum ovast og niðast í lendinum, so fæst mest orka burturúr. Tað ber eisini til at vísa, at um lendið hevur javnt hall frá sjónvarpinum til fjallaroðina, og tað regnar eins mikið allastaðni, so er hæddin, sum vatngoymslan skal liggja í, helvtin av hæddini av fjallaroðini.

Men sum nevnt veksur avfallsnøgðin við hæddini og skulu goymslurnar tí liggja omanfyri helvtina av hæddini í fjallaroðini, teoretiskt á 2/3, men í praksis nakað lægri, tí skapið og viddin av lendinum í erva ger ofta, at tú má leggja partar av avfallsekinum burturúr.

Í norður Eysturoy er meðalhæddin av fjallaroðini o.u. 600 metrar og hava konir menn roknað út, at í Eysturoy lá goymslan frægast í 320-335 metra hædd.

Her í Vágum er fjallaroðin o.u. 500 metrar í meðal og ein leyslig meting sýnir, at goymslur kundu ligið í 260 til 300 metra hædd. Hetta vil helst geva størstu orkuna fyri minstu iløguna, men skal eg koma aftur til henda spurning.

Atli Dam umrøddi síðani útbýggingina í Eysturoynni og vísti á, at har hevdu ráðgevarnir